

Till Länsstyrelsen Gävleborg
Endast per e-post till gavleborg@lansstyrelsen.se

27 mars 2024

YTTRANDE I ÄRENDE NR 3786–2023

Länsstyrelsen Gävleborg ("Länsstyrelsen") har genom underrättelse den 15 februari 2024 gett Eystrasalt Offshore AB ("Bolaget") möjlighet att yttra sig över inkomna synpunkter i rubricerat ärende. Bolaget får med anledning härav framföra följande.

1. INLEDNING

- 1.1 Bolaget besvarar inkomna synpunkter ämnesvis, i den ordning som följer av Länsstyrelsens yttrande. I de delar liknande synpunkter har framförts av olika myndigheter och organisationer hanteras dessa gemensamt. En konsoliderad lista över Bolagets villkorsförslag bifogas, se [Bilaga 1](#).
- 1.2 Inledningsvis noteras att Länsstyrelsen efter intern beredning ställer sig positiv till en tillstyrkan av parken och påtalar i sitt yttrande behovet av förnyelsebar elproduktion i området samt att detta är en del av avvägningen gentemot andra viktiga intressen. Bolaget anser att detta är ett välbalanserat resonemang.
- 1.3 Vidare ska framhållas att Naturvårdsverket tillstyrker ansökan, under förutsättning att tillståndet förenas med det villkor avseende fladdermöss som Bolaget har föreslagit. Därtill ska också framhållas att Havs- och vattenmyndigheten avstår från att yttra sig, då myndigheten prioriterar andra ärenden.
- 1.4 I övrigt har varken SGU eller MSB något att erinra mot att den ansökta verksamheten tillstyrks. Inte heller LFV eller Sundsvall-Timrå Airport har något att erinra mot ansökan. Mellansvenska Handelskammaren tillstyrker ansökan med hänsyn till behovet av förnybar elkraftproduktion i regionen.
- 1.5 SMHI och Boverket har inga ytterligare synpunkter. SLU har yttrat sig och anført att de anser att ansökan är fullständig och att de inte har några synpunkter i sakfrågan. SGI har avstått från att yttra sig. Sammantaget är det tydligt att flertalet remissmyndigheter inte har något att invända mot aktuell etablering.

2. SJÖFART

2.1 Riksintresse sjöfart

2.1.1 *Länsstyrelsen anser att påverkan på riksintresse för sjöfart kan komma att ta skada med den av Bolaget föreslagna nya dragningen av fartygsstråket och att det finns osäkerheter som kan påverka sjöfarten, som problematik kring isbildning. Det behövs enligt Länsstyrelsen fortsatt dialog med berörda myndigheter kring hur projektområdets utbredning påverkar riksintresset för sjöfart. Remissinstanser såsom Sjöfartsverket och Trafikverket har framfört synpunkter på vindkraftparkens påverkan på sjöfarten och särskilt vintersjöfarten.*

2.1.2 Projektområdet överlappar delvis med ett sjötrafikstråk (den kortaste navigerbara sjövägen mellan två punkter med hänsyn tagen till tillräckligt vattendjup). Detta är ett utpekade riksintresse för sjöfart (Grundknallen-Skagsudde). Riksintresset har funktionsbeskrivningen sjötrafikstråk. Sjötrafikstråk utpekade som riksintresse syftar till att tillförsäkra sjötrafiken korridorer som ger den kortaste resvägen med tillräckligt vattendjup med beaktande av sjösäkerheten. Sjötrafikstråk är inte föreskrivna eller utmärkta på sjökort, som farleder är. Som angetts i ansökan kommer inte funktionen för sjötrafikstråket av riksintresse att påverkas av verksamheten.

2.1.3 Att reducera området för vindkraftparken så att detta inte berör nämnda stråk, som Bolaget har redogjort för i kompletteringen daterad den 6 december 2023, skulle innebära en stor begränsning av verksamheten och en avsevärt minskad elkraftproduktion (ca 20 %). Med beaktande av att funktionen för sjötrafikstråket inte bedöms påverkas av verksamheten är det som påtalats inte motiverat med en inskränkning av projektområdet berörande de bästa bottenförhållandena (41 % av dessa). Igen ska framhållas att Eystrasalt Offshore prövas utifrån nu aktuella förhållanden och att eventuella efterföljande projekt i sin tur prövas med beaktande av här ansökt verksamhet. Något hinder mot tillåtlighet utifrån påverkan på sjötrafik kan utifrån utförda utredningar inte anses föreligga. För övriga frågor, se Rambolls PM [Bilaga 2](#).

2.2 Vintersjöfart

2.2.1 Beträffande frågan om påverkan på vintersjöfarten samt isbildning har Bolaget låtit genomföra en kompletterande HAZID. Slutsatsen av denna är att Eystrasalt Offshore i sig inte bedöms föranleda några avsevärda tillkommande risker med nuvarande lokalisering och i relation till aktuell trafikintensitet. Stränga isvintrar, vilka skulle kunna ge upphov till en begränsning av möjligheterna till effektiv isbrytning, förväntas uppkomma tre till fyra gånger under vindkraftparkens livstid. Tillfällena kan då uppkomma då möjligheterna till assistans påverkas, men riskerna som uppstår på grund av detta bedöms ändå vara små, se bilagan 2 och underbilaga B1.

2.2.2 Sammantaget bedöms etableringen av vindkraftparken inte påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningar för kommunikation som avses i 3 kap. 8 § miljöbalken ("MB").

2.3 Kumulativa effekter

- 2.3.1 Trafikverket samt Sjöfartsverket har angett att kumulativa effekter måste beaktas med andra vindkraftparker, såsom Bothnia Offshore Sigma. I denna del vill Bolaget hänvisa till vad som anges ovan i avsnitt 2.1.3 avseende påverkan på sjöfart samt till vad som angetts avseende kumulativa effekter i kompletteringen den 6 december 2023, avsnitt C.2 samt H.20. Det får igen framhållas att efterföljande projekt som befinner sig på samrådsstadiet inte är en fråga för nu aktuell prövning.

3. ESBO

- 3.1 Inom ramen för tillståndsprocessen har ett flertal synpunkter framförts inom ramen för Esbo-samrådet. De yttranden som översatts och ingått i underrättelsen bemöts i kort-het i nedan. En samlad ståndpunkt avseende samtliga yttranden inklusive resterande yttranden som översänts men inte erhållits på svenska bemöts i senare yttrande. Ut-gångspunkten för samråd i enlighet med Esbokonventionen är att gränsöverskridande påverkan riskerar att uppkomma. Med "gränsöverskridande" avses varje påverkan, inte enbart av global natur, *inom ett område under en parts jurisdiktion* som orsakas av en föreslagen verksamhet vars källa är belägen helt eller delvis inom ett område under *en annan parts* jurisdiktion.
- 3.2 Bolaget gör bedömningen att gränsöverskridande påverkan uppkommer på fisk och yr-kesfisket i finskt vatten. Eventuell påverkan på utländskt yrkesfiske bedrivet inom svensk ekonomisk zon utgör inte gränsöverskridande påverkan. Bolaget har vid genom-förda utredningar tagit hänsyn till både svenska och finska yrkesfiskare som bedriver verksamhet i området. Dessa har behandlats på likartat sätt. Påverkan på utländska, i det aktuella fallet finska, yrkesfiskare bedöms således inom ramen för påverkan på yr-kesfiske. Se vidare avsnitt 5 nedan ang. frågor om yrkesfisket. Påverkan på yrkesfisket i finsk zon har, som framhålls i bilagan 2, redovisats i MKB:n och en tillfällig gränsöver-skridande effekt har identifierats genom att fisk kan störas till följd av undervattensbul-ler i anläggningsskedet. Denna effekt har dock bedömts vara tillfällig och endast ett be-gränsat vattenområde blir påverkat.
- 3.3 Inom ramen för Esbo-samråd har vidare finska myndigheter framfört att verksamheten skulle riskera att påverka det finska yrkesfisket på Eystrasaltbanken. Av 13 § andra stycket fiskelagen (1993:787) följer att utländska fysiska och juridiska personer som om-fattas av Sveriges internationella åtaganden om etableringsfrihet, arbetskraftens fria rörlighet och utbyte av tjänster får fiska yrkesmässigt på samma villkor som svenska fy-siska och juridiska personer. Bestämmelse med motsvarande innebörd finns i artikel 5.1 i EU:s förordning 1380/2013. Uppförandet av en vindkraftpark vid Eystrasalt innebär inte att finska yrkesfiskare behandlas på annat sätt än svenska yrkesfiskare och etable-ringen är därmed inte i strid med gällande rätt.
- 3.4 Vad slutligen avser frågan om fiskekvoter vill Bolaget vidare erinra om att bestämmelser om avlysning med anledning av en verksamhet som en vindkraftpark inte utgör fiskere-glering och saknar därför bäring på den bestämda fiskekvoten. En fiskekvot innebär en möjlighet till fiske upp till en viss mängd inom ett visst område (ICES-område). Eftersom

fiskar är rörliga kan fiske av en viss mängd fisk inte heller garanteras inom ett visst område och särskilt inte inom ett visst delområde i ICES-området. Vindkraftverksamheten innebär ingen fiskereglering. I övrigt ska noteras att regeringen ger tillstånd till vindkraft i enlighet med vad som stadgas i Lag (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon ("LSEZ"). Därtill är det som noterats ovan i avsnitt 3.1 inte en fråga om en gränsöverskridande påverkan när både källan (vindkraftparken) och påverkan (eventuellt fiske) är beläget inom svensk ekonomisk zon, jfr definition i Esbo-konventionen.

4. FISK

- 4.1 *Länsstyrelsen delar Bolagets bedömning om att projektområdet i ett större sammanhang bedöms vara av marginell betydelse för fisklek och för fiskbestånd i Bottenhavet. Länsstyrelsen är av uppfattningen, vilken delas av Bolaget, att området efter vindkraftsutbyggnaden kommer att vara ett potentiellt lek område för förekommande fiskarter på samma sätt som idag. Länsstyrelsen anser att påverkan på strömming, och i synnerhet strömmingslek, bedöms vara liten samt att de skyddsåtgärder som har föreslagits under anläggningskedet är lämpliga. Länsstyrelsen anser dock att det behövs skyddsåtgärder som tar särskild hänsyn till tidpunkt för strömmingslek i områden grundare än 20 meter.*
- 4.2 Bolaget har låtit NIRAS bemöta inkomna synpunkter avseende påverkan på strömmingslek, fisk, samt bottenflora och bottenfauna, se bilagan 2 samt underbilaga B2. Nedan följer en kort sammanfattning av huvuddragen och slutsatserna i denna PM.
- 4.3 Vad gäller frågan om den strömming som leker på Eystrasaltbanken utgör en egen delpopulation visar preliminära resultat från den forskningsstudie som Bolaget deltar i där provtagning skett på vårlekande individer från Eystrasaltbanken att de inte genetiskt skiljer sig från andra vårlekande strömmingar som provtagits i Bottenhavet. Baserat på dessa resultat är det enligt NIRAS osannolikt att den strömming som leker på Eystrasaltbanken tillhör en delpopulation.
- 4.4 Då konsekvensen för strömming och annan fisk fortsatt bedöms vara liten föreligger inte behov av skyddsåtgärder utöver vad som föreslagits av Bolaget i ansökan. För att ytterligare gagna den lekande strömmingen på Eystrasaltbanken kan dock Bolaget, i enlighet med Länsstyrelsens förslag, åta sig viss begränsning av verksamheten som tar särskild hänsyn till strömmingslek i områden grundare än 20 meter. Denna åtgärd utgörs av åtagande att inte anlägga fundament samt i möjligaste mån undvika kabeldragning i områden grundare än 20 meter.
- 4.5 *Länsstyrelsen anser även att det behöver tas fram ett uppföljningsprogram som är tillräckligt för att kunna följa och bedöma förändringar och eventuell påverkan på fisk från verksamheten.*
- 4.6 Bolaget instämmer i Länsstyrelsen Gävleborgs synpunkt om att det inom ramen för kontrollprogrammet bör tas fram ett uppföljningsprogram för att kunna bidra till kunskapsutveckling på området samt för att kunna följa upp vindkraftsparkens eventuella påverkan på fisk. Omfattningen på sådant uppföljningsprogram har rekommenderats av marinbiologisk expertis, se bilagan B2, och bör slutligt tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. För uppdaterat villkorsförslag se avsnitt 14.

5. YKRESFISKE

- 5.1 Länsstyrelsen har angett att den anser bedömningen av påverkan på yrkesfisket som gjorts av Bolaget är bra och vetenskapligt genomarbetad, samt att bedömningen av påverkan är välgrundad. Länsstyrelsen bedömer, i likhet med Bolaget, att yrkesfisket i det aktuella området är av ringa omfattning, att området är av liten betydelse för yrkesfisket och att en vindkraftpark kan bli positiv för storväxt strömming. Bolaget instämmer i Länsstyrelsens bedömning. Därför anser Bolaget att det inte bör vara aktuellt med kompensation varken i form av direkta ersättningar till fiskeföretag eller fondering för utveckling av fiskerinäringen utöver de åtaganden som Bolaget har angett i ansökan, att initiera och finansiera ett samarbetsprojekt med berörd del av yrkesfisket i syfte att följa upp vindkraftparkens påverkan på fiskbestånd och yrkesfiske i parken och dess närområde samt identifiera åtgärder för att underlätta samexistens.

6. ARTSKYDD

- 6.1 *Länsstyrelsen delar Bolagets uppfattning om att verksamheten inte riskerar att utlösa något förbud i artskyddsförordningen. Länsstyrelsen anser att det behövs villkor som säkerställer att hänsyn kommer att tas i den mån det är möjligt och anser att formerna för hur egentillsyn, besiktning och kontroll ska ske, med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod bör ingå i förslaget om kontrollprogram.*
- 6.2 Bolaget anser att det villkor avseende kontrollprogram för uppföljning av fladdermöss som Bolaget föreslagit är tillräckligt. Bolaget har vidare i villkorsförslag 17 föreslagit att kontrollprogram ska finnas för anläggnings-, drift- och avvecklingsskedet och att det av detta ska framgå hur tillsyn, besiktning och kontroll ska ske, med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Kontrollprogrammet ska enligt förslaget upprättas i samråd med länsstyrelsen och Kustbevakningen och ska lämnas till länsstyrelsen senast tre månader innan respektive skede inleds. För ordningens skull noteras att artskyddsförordningen är utfärdad med stöd av 8 kap. MB, vilket inte är tillämpligt inom svensk ekonomisk zon. För detta hade krävts att MB i berörd del (8 kap.) och/eller artskyddsförordningen i berörd del hade reglerats tillämplig där. För särskilda frågor om fåglar och fladdermöss, se vidare nedan.

7. FÅGLAR

- 7.1 *Länsstyrelsen anser att det behövs ett villkor kring driftreglering med hänsyn till fåglar. Länsstyrelsen avser vidare att undersökning i drift kan validera de utföra undersökningar som har gjorts och där risker inte har kunnat uteslutas.*
- 7.2 Bolaget har låtit Ottvall Consulting AB besvara och bedöma inkomna synpunkter avseende fåglar, se bilagan 2 samt underbilaga B3.
- 7.3 Födösökande och häckande fåglar**
- 7.3.1 *För att Bolagets komplettering och underlag avseende östersjötrut ska kunna godtas i dess helhet krävs enligt Länsstyrelsen att uppföljning sker.*

- 7.3.2 Framtaget kunskapsunderlag inklusive utförda fågelinventeringar anses enligt Ottvall Consulting AB, vara tillfyllest för att göra väl grundade bedömningar kring påverkan av Eystrasalt Offshore på fåglar och ingen driftreglering bedöms vara nödvändig. För att bygga upp ytterligare kunskap inom området föreslås att Bolaget inom ramen för kontrollprogrammet utför uppföljande studier under tre år från drifttagande av hela vindparken. Undersökningsprogrammets omfattning har tagits fram av nämnda expertis inom området men föreslås slutligt utformas i samråd med tillsynsmyndigheten, se förslaget villkor 17 i avsnitt 14 samt underbilaga B3. I tillägg till att anlitad expertis inte funnit driftreglering behövlig får Bolaget därtill understryka att sådan åtgärd är förenad med stora osäkerheter, okända kostnader och kan för aktuellt projekt inte motiveras.
- 7.3.3 *Resultaten av modelleringar visar att en liten årlig negativ påverkan på östersjötrut som häckar på ön Gran kan förväntas från den aktuella parken. Länsstyrelsen anser därför att ett driftregleringsprogram är nödvändigt för att undvika att bevarandestatus och den kontinuerliga ekologiska funktionen försämras för östersjötrut som häckar på öarna längs kusten och som skyddas i Natura 2000-nätverket bestående av bland annat Gran och Agön-Kråkön.*
- 7.3.4 Bedömningarna avseende påverkan på östersjötrut som häckar på ön Gran är tydliga. Bedömningen vid ett värstafallscenario är att upp till två individer i den häckande populationen av 690 par (1380 individer) på Gran riskerar att förolyckas till följd av Eystrasalt Offshore per år, vilket motsvarar 0,15 % av de häckande fåglarna i den kolonin. Det är inte sannolikt att en sådan dödlighetsnivå påverkar östersjötrutarnas fortsatta överlevnad på Gran. Sammantaget bedöms därmed kollisionsrisker i Eystrasalt Offshore utgöra en försumbar påverkan på östersjötrut under driftfasen. Ingen driftregleringen bedöms således som nödvändig.
- 7.4 Migrerande fåglar**
- 7.4.1 *Länsstyrelsen gör, i likhet med Bolaget, bedömningen utifrån kända data att vindkraftparken inte verkar vara lokaliserad inom ett koncentrerat fågelmigrationsstråk. Länsstyrelsen anser dock att det kan finnas skäl att följa upp migrationsmönstren för att säkerställa vilken påverkan som projektet medför för migrerande fåglar genom ett driftregleringsprogram med detektion av fågelrörelser, för att därefter eventuellt kunna utesluta behov av anpassning och skyddsåtgärder.*
- 7.4.2 All tillgänglig kunskap talar för att tätheter av nattflyttande fåglar över Eystrasalt Offshore är relativt låga men att väderförhållanden kan variera mellan år där vindriktning och siktförutsättningar kan påverka fåglarnas flyghöjd och antalet fåglar som passerar genom området. För Eystrasalt Offshore har Bolaget gjort bedömningen att konsekvenserna av vindparken på migrerande fåglar är liten. Driftreglering bedöms således inte vara nödvändig för att vindkraftparken inte ska riskera att medföra betydande påverkan av nattflygande fågelpopulationer. Påverkan på nattflygande fåglar föreslås vidare omfattas av ovan nämnda undersökningsprogram. För villkorsförslag, se avsnitt 14 nedan.

8. FLADDERMÖSS

- 8.1 *Syftet med en uppföljning bör enligt Länsstyrelsen vara att kartlägga fladdermusaktiviteten i projektområdet. Länsstyrelsen anser vidare att det, under pågående inventering, ska tillämpas driftreglering (s.k batmode) för att undvika eventuell skada. Inventeringarna bör också utgöra underlag för en utvärdering av fortsatt behov av driftreglering som skyddsåtgärd för hela eller delar av vindparken.*
- 8.2 Bolaget delar inte Länsstyrelsens uppfattning enligt ovan fullt ut. Bolaget har föreslagit villkor om att fladdermöss inventeras som en del av kontrollprogrammet, samt att ett program för uppföljningen ska upprättas i samråd med Länsstyrelsen. Bolaget kommer därmed, som Länsstyrelsen efterfrågar, att genomföra inventeringar under drift för att följa upp om fladdermöss förekommer i området under vår- och höstmigration samt under sommaren. Någon sådan påverkan att driftreglering skulle krävas bedöms inte uppkomma.
- 8.3 För det fall Länsstyrelsen, trots underlaget, skulle anse att det bör öppnas för även en driftreglering avseende fladdermöss och att det skulle vara motiverat att reglera detta kan i andra hand följande stycke läggas till i villkor 17. Noteras ska särskilt att det under alla förhållanden, givet underlaget, saknas behov av att här reglera om driftreglering från verksamhetens start.

Villkor 17, tillägg som nytt stycke 3 (andrahandsyrkande)

Om resultatet av uppföljningen under angivna två år visar att det finns en betydande risk för kollision för fladdermöss till följd av vindkraftverken får länsstyrelsen besluta att berörda vindkraftverk ska driftregleras genom att vingarna hålls stillastående eller med rotor i idlat läge när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 6 m/s vid verkets nav och temperaturen samtidigt överstiger 14 grader C. Detta gäller från solnedgång till soluppgång under perioden från den 15 juli till och med den 15 september. Vid kraftigt regn eller dimma behöver vindkraftverken inte driftregleras på ett sådant sätt.

- 8.4 Det ska i detta avseende för fullständighets skull noteras att i de fall då regeringen, i andra tillstånd för havsbaserad vindkraft (Kriegers Flak, Kattegatt syd, Galene), föreskriver villkor om driftreglering och då i södra Sverige har det rört sig om verksamheter med andra förutsättningar än nuvarande. Det har rört sig om vindkraftparker som är lokaliserade i områden där det föreligger större sannolikhet för fladdermusmigration och med kortare avstånd till land.

9. BOTTENMILJÖ

- 9.1 *Länsstyrelsen anger att undersökningar visar att det förekommer biogena rev inom området samt att områden som klassas som rev enligt HELCOM anses utgöra en hotad naturtyp. Länsstyrelsen anser att det finns behov av att undanta etablering av anläggningar med tillhörande fundament och erosionsskydd på blåmusslorna inom avstånd som motsvarar spridningen av den sedimentation som uppnår minst 20 mm och som Bolaget påvisar i bilaga M16.*

- 9.2 Se bilagan 2 och underbilaga B2. Att inte anlägga fundament och så långt som möjligt undvika kabeldragning på områden grundare än 20 m, se åtagandet i avsnitt 4 ovan, minimerar risken för sedimentspridning och sedimentation i områden med biogena rev under anläggningsfasen.

10. KULTURMILJÖ

- 10.1 *Länsstyrelsen anger att det av Bolaget föreslagna skyddsområdet riskerar att bli meningslöst, då objekten är redovisade som punkter och det största objektet är 100x90 meter stort.*
- 10.2 Länsstyrelsens ovan angivna uppfattning avseende skyddsområde till forn- och kultur lämningar förefaller bero på ett missförstånd. Bolaget vill förtydliga att de angivna punkterna endast är avsedda som en illustration över utbredningen av forn- och kultur lämningar. Bolaget föreslår inte att den föreslagna skyddszonen ska utgå ifrån dessa punkter. Skyddsområdet som följer av villkorsförslag 12 utgår inte från de punkter som använts för att redovisa objekt inom Eystrasalt, utan från lämningen eller indikationens ytterkant. Det finns därmed ingen risk att själva lämningen upptar hela skyddsområdet, varför det saknas anledning att föreskriva om ett skyddsområde om 100 meter.
- 10.3 *Riksantikvarieämbetet har avstyrkt ansökan, med hänvisning till att områdets marinarkeologiska förutsättningar behöver utredas vidare innan en eventuell påverkan på forn- och kulturlämningar kan bedömas och lokaliseringen prövas.*
- 10.4 Bolaget får inledningsvis understryka att i aktuellt projekt har osedvanligt detaljerat underlag om botten redan tagits fram. Detta har gett en detaljerad bild av botten i projektområdet. Bolaget anser därför att eventuell påverkan avseende kulturmiljö i detta skede kan bedömas utan ytterligare utredningar Detta även mot bakgrund av att Bolaget har föreslagit att villkor ska föreskrivas avseende säkerhetsavstånd till forn- och kulturlämningar. Detta måste sammantaget anses vara tillräckligt. Ytterligare marinarkeologiska undersökningar kommer att ske inför detaljprojekteringen och Bolaget kommer då er hålla mer kunskap om eventuella forn- och kulturlämningar. Det är inte praktiskt eller ekonomiskt lämpligt att vidta ytterligare undersökningar innan tillstånd har erhållits. Av 2 kap. 6 § miljöbalken framgår att för en verksamhet som tar mark- eller vattenområde i anspråk ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Någon särskild reglering om kulturmiljö såsom indikeras i RAÄ:s yttrande föreligger inte. Det aktuella området har utretts och bedömts vara lämpligt för utbyggnad av vindkraftverk med beaktande av flertalet faktorer och intressen. Något hinder mot tillåtlighet kan inte anses föreligga såvitt avser kulturmiljö.
- 10.5 *Länsmuseet Gävleborg har framfört att ett säkerhetsavstånd om 50 meter bedöms vara tillräckligt, men att varje lämnings skyddsområde bör fredas från ankring med ett säkerhetsavstånd även under drift- och avvecklingskedet, samt samråd med Länsstyrelsen om detta inte är möjligt.*
- 10.6 Bolaget föreslår utifrån ovan önskemål gällande skyddsavstånd under drift- och avvecklingskede följande justering av villkor 12 (ändringen i kursivt):

Villkor 12

Om marinarkeologiska lämningar påträffas inom projektområdet under anläggningsarbetena ska fynd rapporteras till länsstyrelsen.

Vid planering av vindkraftparkens anläggningsdelar (fundament, kablar, transformatorstationer och erosionskydd) ska byggnationer och andra typer av bottenarbeten som företas närmare än 50 meter från ytterkant av en arkeologisk lämning eller indikation i god tid samrådas med länsstyrelsen. *Detsamma ska gälla vid ankring under drift- och avveckling närmare än 50 meter från ytterkant av en arkeologisk lämning eller sådan indikation.*

11. ARBETSTID OCH TILLSTÅNDETS GILTIGHETSTID

- 11.1 *Länsstyrelsen framför beträffande tillståndets giltighetstid att denna tid, 40 år, bör relateras till den tid då Bolaget har anmält till Länsstyrelsen att verksamheten eller del av verksamheten tagits i drift.*
- 11.2 Bolaget godtar Länsstyrelsens förslag.

12. EKONOMISK SÄKERHET

- 12.1 *Länsstyrelsen, Vision Jungfrukusten med flera anger att den av Bolaget föreslagna ekonomiska säkerheten om 5,3 miljoner kr per vindkraftverk inte skulle vara tillräcklig. Länsstyrelsen har angett att den ekonomiska säkerheten bör bestämmas till 7 miljoner kr per vindkraftverk.*
- 12.2 Bolaget har låtit en utomstående konsult beräkna kostnaden för avveckling och Bolaget har därefter utgått ifrån den beräknade kostnaden vid förslag till villkor om ekonomisk säkerhet. En jämförelse mot den ekonomiska säkerhet som föreskrivs vid havsbaserad vindkraft i andra länder anser Bolaget saknar betydelse eftersom relevanta delar av lagstiftningen kan skilja sig åt, varför en direkt jämförelse mellan belopp per vindkraftverk inte är tillämpligt. Bolaget vidhåller utifrån genomförd utredning att den föreslagna ekonomiska säkerheten om 5,3 miljoner kr per vindkraftverk är tillräcklig för här aktuell verksamhet. Det saknas såväl skäl som förutsättningar att lägga på någon form av "extra marginal" utifrån vad som de facto har beräknats.

13. ÖVRIGT

- 13.1 *Svenska Kraftnät har angett att havsbaserad vindkraft gärna får anslutas till anslutningspunkt Njutånger, men att det blir svårt att ansluta 3 900 MW i en anslutningspunkt, varför nya stationer måste byggas, alternativt att vindkraften samlokaliseras med batterier, vätgasproduktion eller elintensiv industri.*
- 13.2 Anslutning av vindkraftparken kommer sannolikt att behöva ske till olika anslutningspunkter, dvs. inte enbart en anslutningspunkt. Som tidigare redovisats finns det därtill

olika möjliga anslutningar och mer än en av dessa kan alltså bli aktuella för att möta hela parkens produktion. Exportkabeln och frågan om anslutning är emellertid inte något som ska prövas i aktuell process.

14. UPPDATERADE VILLKORSFÖRSLAG

Med anledning av inkomna yttranden har vissa justeringar och tillägg gjorts i villkor. Dessa sammanställs nedan samt i bilagan 1. Ändringar markerade enligt nedan.

14.1 Sjöfart och sjösäkerhet

Villkor 2

De slutliga positionerna för vindkraftverken ska bestämmas efter samråd med länsstyrelsen, Försvarsmakten, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen och Kustbevakningen.

Villkor 8

Tillståndshavaren ska i god tid senast sex månader innan anläggningsarbeten påbörjas inleda samråd med Sjöfartsverket och Transportstyrelsen om de åtgärder som krävs till skydd mot störningar för sjöfarten i anläggningsfasen. Inför sådant samråd ska en maritim riskanalys göras av tillståndshavaren. Tillståndshavaren ska också utreda och kartlägga vindkraftparkens potentiella påverkan på radiotäckningen från Sjöfartsverkets radiostationer i anläggningsfasen. Utredningar och åtgärder för att bibehålla radiotäckning ska ske i samråd med Sjöfartsverket. Tillståndshavaren ska bekosta eventuella skäliga skyddsåtgärder till en total kostnad om fem (5) miljoner kronor.

Sjöfartsverket och Transportstyrelsen ska informeras senast sex veckor, eller den kortare tid som den respektive myndigheten medger, innan arbeten på platsen påbörjas. Information om arbetenas omfattning, tidplan samt kontaktvägar till ansvarig enhet eller arbetsledning för arbetet ska lämnas. Sjöfartsverket och Transportstyrelsen ska vidare informeras när arbetena har avslutats.

Nytt villkor

Tillståndshavaren ska senast sex månader från anmälan om drifttagande av vindkraftparken inleda samråd med Sjöfartsverket och Transportstyrelsen om vilka utredningar och åtgärder som krävs för att begränsa störningar för sjöfarten i driftskedet. Tillståndshavaren ska bekosta de eventuella sjösäkerhetsåtgärder som bedöms krävas upp till en kostnad om fem (5) miljoner kronor.

14.2 Kulturmiljö

Villkor 12

Om marin arkeologiska lämningar påträffas inom projektområdet under anläggningsarbetena ska fynd rapporteras till länsstyrelsen.

Vid planering av vindkraftparkens anläggningsdelar (fundament, kablar, transformatorstationer och erosionsskydd) ska byggnationer och andra typer av bottenarbeten som företas närmare än 50 meter från ytterkant av en arkeologisk lämning eller indikation i god tid samrådats med länsstyrelsen. Detsamma ska gälla vid ankring under drift- och

avveckling närmare än 50 meter från ytterkant av en arkeologisk lämning eller sådan indikation.

14.3 Kontrollprogram

Villkor 17

Kontrollprogram för verksamheten ska finnas för anläggningskedet, driftskedet samt för ett framtida avvecklingskede. Kontrollprogrammet ska upprättas i samråd med länsstyrelsen och Kustbevakningen. Av kontrollprogrammet ska framgå hur tillsyn, besiktning och kontroll ska ske, med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till länsstyrelsen senast tre månader innan respektive skede inleds.

Som en del av kontrollprogrammet för verksamheten ska tillståndshavaren, intill ett belopp av totalt högst fyra (4) miljoner kronor inventera förekomsten av fladdermöss i vindkraftparken under en period om två år från det år då det första vindkraftverket har tagits i drift eller den senare tidpunkt länsstyrelsen beslutar om i samråd med tillståndshavaren. Ett program för sådan uppföljning ska upprättas i samråd med länsstyrelsen. Programmet ska lämnas in till länsstyrelsen i samband med att förslag till kontrollprogrammet för driftskedet ges in. Resultaten från uppföljningarna ska årligen redovisas skriftligen till länsstyrelsen.

Som en del av kontrollprogrammet för verksamheten ska tillståndshavaren, intill ett belopp av totalt högst tio (10) miljoner kronor, utföra uppföljande studier av Östersjötrutar inom vindkraftparken samt nattflygande fåglar under en period om tre år från anmälan om drifttagande av vindkraftparken. Ett program för sådan uppföljning ska upprättas i samråd med länsstyrelsen. Programmet ska lämnas in till länsstyrelsen i samband med att förslag till kontrollprogrammet för driftskedet ges in. Resultaten från uppföljningarna ska årligen redovisas skriftligen till länsstyrelsen.

Som en del av kontrollprogrammet för verksamheten ska tillståndshavaren, intill ett belopp av totalt högst femton (15) miljoner kronor i 2024 års prisnivå, utföra uppföljande studier kring påverkan på fisk, fisklek, däggdjur, yrkesfiskets användning av området samt kolonisation av erosionskydd inom projektområdet. Undersökningarna ska utföras med start innan anläggningsarbeten inleds och därefter ska uppföljande kontroll ske under anläggningstiden samt efter idrifttagande av hela vindkraftparken. Undersökningarna inför anläggning ska ske under en period om två år. Undersökningar under byggnation ska ske under ett år. Undersökningar efter idrifttagande ska ske en gång efter tre år samt en gång efter fem år. Ett program för sådan uppföljning ska upprättas i samråd med länsstyrelsen. Programmet för delarna innan anläggningsarbeten inleds ska lämnas in till länsstyrelsen i god tid innan den undersökningsperiod om två år inleds samt i övriga delar (för byggnation respektive drift) senast tre månader innan respektive skede inleds. Resultaten från uppföljningarna ska årligen redovisas skriftligen till länsstyrelsen.

15. ÖVRIGA VILLKOR

- 15.1 *Kustbevakningen har framfört synpunkter på av Bolaget föreslagna villkor 2 och anført att väsentliga kriterier för placering av anläggningar ska framgå av tillståndet samt att beslut om placering inte bör lämnas till ett aktiebolag. Om det inte är möjligt att fastställa väsentliga kriterier för placeringen i tillståndet ska det krävas ett godkännande, inte bara samråd.*
- 15.2 Bolaget vill erinra om att nuvarande praxis för havsbaserad vindkraft är att vindkraftverkens slutliga placering bestäms efter detaljprojektering och inte slutligt i tillstånd. Det krävs ytterligare undersökningar för att slutlig placering av vindkraftverk ska kunna bestämmas. Att på förhand i tillstånd ange var vindkraftverk ska placeras är alltså inte lämpligt. Det måste anses vara tillräckligt och även i linje med praxis att slutlig placering ska bestämmas i samråd med bland annat länsstyrelsen och Kustbevakningen.
- 15.3 *Kustbevakningen har beträffande av Bolaget föreslagna villkor 3, 7 och 17 angett att om Kustbevakningen inte skulle vara tillsynsmyndighet, krävs ej samråd/information till Kustbevakningen enligt föreslagna villkor.*
- 15.4 Bolaget har avseende ovan synpunkt gällande vem som är tillsynsmyndighet inget att erinra och överlåter frågan om Kustbevakningen tillsammans med Länsstyrelsen ska vara tillsynsmyndighet till regeringen. Det erinras om att Kustbevakningen enligt 8 § förordning (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon till skydd för den marina miljön ska utöva tillsyn över sådana verksamheter som avses i 5 och 9 §§ LSEZ i enlighet med vad som sägs i 11 – 14 §§ LSEZ.
- 15.5 *Kustbevakningen har beträffande Bolagets förslag till villkor avseende avveckling och ställande av ekonomisk säkerhet (villkor 19) angett att avvecklingen behöver ske i samråd med flera myndigheter, så att även sjöfartens intressen beaktas.*
- 15.6 Bolaget har föreslagit villkor om att en avvecklingsplan ska samrådas med Länsstyrelsen i enlighet med gällande praxis. Länsstyrelsen kan då tillvarata statens intressen, såsom sjöfartens.
- 15.7 *Kustbevakningen har angett att det behövs ett standardvillkor om hänsyn till befintlig undervattensinfrastruktur, om det inte finns fullständigt kunskapsunderlag vid tillståndsprövningen.*
- 15.8 Bolaget anser att ett sådant villkorsförslag som ovan föreslås avseende hänsyn till befintlig undervattensinfrastruktur är obehövligt, då undersökningar inför ansökan inte har identifierat någon sådan infrastruktur.

Malmö som ovan,

Tove Andersson

Sara Eriksson

Lovis Ramberg